

Pædagogisk grundlag

Rudolf Steiner børnehaven Markblomsten

Indledning

Markblomsten bygger sin pædagogiske praksis på Rudolf Steiners impuls og menneskesyn. Et vigtigt aspekt af dette er opfattelsen af, at barnet er født med en indre kerne. Den voksne, som arbejder pædagogisk ud fra den impuls, forholder sig til barnet ud fra den forståelse.

Den indre kerne skal næres, så barnet udvikler sig til et unikt menneske, der kender og tror på sig selv og sin mulighed for at virke i verden alene og i fællesskab med andre. Derudover udfoldes pædagogikken dynamisk på stedet, inspireret af de fysiske rammer, naturen, samt den inspiration der bringes til stedet af både medarbejdere, forældre og børn.

Barnesyn

I Rudolf Steiner pædagogikken ser vi det lille barn som stærkt sansende, nysgerrigt og fantasifuldt. Ethvert barn skal behandles som et unikt individ, der udvikler sig i sit eget tempo, så barnets individuelle indre folder sig ud gennem opvæksten.

For barnet under 7 år er der fire væsentlige forhold som er central for vores pædagogisk praksis. Det er forståelsen af barnets væsen som noget der tilegner sig verden ved tilknytning, gennem sine sanser, ved efterligning, og gennem det at være et rytmisk væsen.

Tilknytning – Det væsentlige udgangspunkt er, at barnet er knyttet til de voksne, der skal drage omsorg for det, for kun gennem denne tilknytning kan barnet tage imod fra den voksne.

Sansning - Barnet rækker ud efter verden og lærer gennem sine sanser, hvor det smager, lugter, lytter, mærker og føler på sine omgivelser og får derved en inderlig erfaring med alt omkring sig. Barnet øver sig i alle vågne timer på at lære at mestre bevægelse, sprog og tænkning, som danner grundlag for al senere læring.

Efterligning - Pædagogikken bygger på den iagttagelse, at barnet frem til 7-årsalderen lærer gennem efterligning. Barnet har brug for at være i et stimulerende miljø, formet af indsigtfulde voksne mennesker, der bestræber sig på at være værdifulde og tydelige forbilleder. Derfor tilstræber vi at forme dagtilbuddets pædagogiske praksis på en sådan måde, at barnet oplever at blive inviteret ind i et anerkendende og omsorgsfuldt miljø, fyldt med impulser til udvikling og læring. Det skal kalde på barnets lyst til at udforske bevægelse på alle niveauer, til at afprøve og udvikle sit sprog, og til at lære sig at skabe indre billeder og forestillinger.

Rytme – Børnehaven har en fast daglig rytme, en fast ugerytme samt følger årstidens gang. Det gør barnets hverdag genkendelig og det skaber tryghed for barnet.

I den daglige rytme tages hensyn til både indendørs og udendørs gøremål, samt vekslen mellem fordybelse og udtryksfulde aktiviteter.

Dagen, ugen og året igennem er der en dynamisk veksling mellem faste rammesatte fællesaktiviteter og fri leg, som børnene udforsker så vidt muligt på egne præmisser. Vekslingen mellem aktivitet og ro følger barnets indre rytmisk natur og behov. Gennem f.eks. sangleg, eventyr, bagning, maling, modellering og tegning øver barnet sig på at mestre nye færdigheder, og udvide sin indre forståelse og forestillinger. I den frie leg afprøves disse i samspil med andre børn og omverdenen, og derved bliver forankret som erfaringer.

Dannelse og børneperspektiv

Tryghed og selvfølelse - For at barnet kan udfolde sig indefra og tilegne sig nyt, skal det opleve tryghed i nærvær med voksne, som det har tillid til. Når barnet mærker de voksnes interesse og indlevelse, finder det ro i sig selv og viser initiativ og lyst til at deltage aktivt i fællesskabet omkring sig. Den tilknytning kan skabes, når pædagogerne er til stede som autentiske, tydelige mennesker, der er parate til at bruge, udtrykke og udvikle sig selv. De voksne er den trygge ramme, der skaber forudsætningen for børnenes initiativ og udfoldelsesmuligheder.

Den velkendte daglig- og ugentlig rytme er central for børnenes tryghed og evnen til at bidrage med egne ideer. Det kunne f.eks. være en sangleg, en fortælling eller en fællesaktivitet.

Da børnene kender den daglige og ugentlig struktur, finder de deres egen måde at navigere i mange daglige stunder. F.eks. om de bedst kan sige farvel til far eller mor om morgen på stuen, eller ved vinkeruden i garderoben. I leg på stuen er der mange deltagelsesmuligheder ligesom der udenfor er muligt at vælge mellem mange aktiviteter. Det kunne være rundt omkring i skoven, i en af sandkasserne, i urtehaven, eller lave kreative aktiviteter eller læsning med en voksen på terrassen. I køkkenhaven kan man hjælpe en voksen med at luge eller plante, og gå og smage bær og frugt.

Social dannelse - sker gennem vores samværskultur, hvor alle deltager i og har betydning for fællesskabet. I garderoben og ved måltider lærer børnene at tage hensyn og vente på hinanden. I daglige sanglege lærer barnet både at være i centrum og at lade andre være midtpunkt. I børnenes frie leg oplever de at skabe i fællesskab, og at der i fællesskabet er plads til den enkelte. Gennem venskaber og konflikter lærer børnene sig selv og de andre at kende og at sætte grænser og samarbejde.

Kulturel dannelse - sker gennem den måde hverdagslivet formes på og gennem de ting, handlinger og holdninger, som barnet omgives af. Vi lægger vægt på, at børnene er i en æstetisk, hyggelig og indbydende ramme; fx at bordet, vi spiser ved, er indbydende dækket med blomster og levende lys. Vores skønne have og skov tilbyder børnene en inderlig og mangfoldig kontakt med naturen, som de med hele deres væsen forbinder sig med, og udforsker hver eneste dag året

igennem. Rim og remser, sange, eventyrfortælling og årstidsfester henter kulturelt indhold ind i hverdagen med glæde og fantasi.

Moralsk dannelse -sker i den daglige omgang med hinanden. Vi forventer, at alle behandler hinanden og tingene omkring os respektfuldt. Vi viser børnene, at der findes værdier, som det er værd at værne om. Børnene hører fortællinger, som inspirerer til at forstå verdens mangfoldighed og udvider deres perspektiv.

Social, kulturel og moralsk dannelse handler om at respektere sig selv, andre og sine omgivelser. Det ser vi som grundlæggende for at kunne agere som individ i et demokratisk samfund.

Pædagogisk Læringsmiljø

Når barnet føler sig tryk, vil det åbne sig for nye indtryk og have lyst til at lege og lære. Et sundt og stimulerende læringsmiljø er karakteriseret ved, at barnet oplever nærvær, ro og sjælelig varme, glæde, begejstring og humor.

Barnet har brug for en overskuelig hverdag, som det kan orientere sig i. I Markblomsten er hele dagen formet i en fast rytme, som veksler mellem voksenstyrede fælles aktiviteter og fri leg. Ugen forløber i en struktur, som gør dagene genkendelige for børnene. Årstiderne markeres med bestemte aktiviteter, pynt, farver og fester. Meningen med strukturen er at give barnet mulighed for at opleve verden omkring sig som genkendelig og meningsfuld, for dermed at frigøre energi til udfoldelse og udforskning.

Barnet lærer gennem alt, hvad det møder, derfor skaber vi omgivelser og handlinger omkring barnet, som understøtter dets sanselige, kognitive, emotionelle og sociale udvikling.

Barnet stimuleres sanseligt og kognitivt ved at være i omgivelser, der er harmoniske og ved at møde materialer af god kvalitet, typisk naturmaterialer, som dufter, smager og føles forskelligt. I fælles aktiviteter som eventyrfortælling og sangleg stimuleres barnets forestillingsevne og indre billeddannelse. Arbejdet frem til årstidsfester giver barnet sanselige erfaringer med og begreber for fx "høst", når det er med til at høste korn, kværne mel, bage brød eller kerne smør, som på festdagen indtages i fællesskab. De fysiske aktiviteter understøttes af sange, rim og remser, som giver ord og begreber på fx "høst". Sammenhængen mellem fysiske aktiviteter, fortælling og udtryksformer som fx tegning og maling gør, at barnet danner begreber ud fra de sanselige oplevelser og indre billeder.

Barnet stimuleres emotionelt ved at lege med andre børn og ved samvær med pædagogerne. Det får mulighed for at udvikle empati og medfølelse, når det oplever, hvordan alle hjælper hinanden, venter på hinanden og accepterer hinandens forskelligheder. Barnets tætte relationer til pædagogerne udvikles og plejes gennem fælles aktiviteter som det fælles måltid og den daglige fortælling og gennem mere individuel kontakt fx i garderoben, ved madlavning, på gåture, og når det lille barn skal have omsorg og pleje.

Endelig stimuleres barnet socialt gennem fællesskabet med de andre børn såvel i voksenstyrede aktiviteter som i fælles leg.

Leg

Legen er barndommens sprog. Den fantasifulde leg skabes ud fra det, der er for hånden i kombination med oplevelser, barnet har haft. I legen udlever og omformer barnet det som det har mødt og erfaret.

Jo simple barnets legetøj er, jo bedre kan det udvikle sin fantasi; dukken skal både kunne være glad og ked af det, klodserne skal både kunne bruges til at bygge et slot og gøre det ud for tilskuere omkring en racerbane. I legen øver barnet sig hele tiden og samtidigt bearbejder og udtrykker det sine følelser, oplevelser og erfaringer.

I den frie leg kan børnene lege alene eller med hinanden. Det vigtige er, at fantasien udfoldes og roller og begreber prøves af. Det bidrager til at skabe en social fleksibilitet i barnets indre. Den frie leg danner derfor udgangspunkt for barnets individuelle, sociale og demokratiske dannelse. Her er det muligt at bruge sin fantasi til, sammen med andre børn, at skabe et fælles univers, hvis rammer alle må indordne sig under og bidrage til.

I den frie leg bruger barnet hele sit væsen. I samspillet med omgivelserne erfarer barnet på det ubevidste plan sin viljes muligheder og begrænsninger.

Vi lægger vægt på, at der er god tid til at lege, og at alle leger på mange måder. I Markblomsten er der plads til hurtigt løb, stille madlavningsleg i sandkassen, koncentreret opbygning af hule, omsorgsfuld pleje af dukken, voldsom kamp mod dragen osv. Vi opfordrer og inspirerer børnene til at lege med forskellige børn og at prøve forskellige roller i legene. Mens børnene leger, er pædagogerne ofte optaget af hverdagens gøremål. De laver noget, der skal bruges i dagtilbuddet, og som børnene kan efterligne i leg eller deltage i som fx madlavning, ordne vasketøj, lave bål eller reparere legetøj. Samtidig er pædagogerne til stede og kan understøtte, gribe ind eller stimulere, når det er relevant.

Pædagogernes praktiske og fælles pædagogiske aktiviteter, fx ture i skoven, oprydning og historiefortælling bidrager til, at børnene får et fælles udgangspunkt, som de kan spejle og forvandle i legen. Det gør det lettere for dem at finde sammen om fælles leg.

Læring

I Markblomsten lægger vi vægt på, at barnet lærer at være i verden som sig selv. Læringen sker ved sansning, oplevelser, ideer, prøven af, og ved at man bliver set og anerkendt. Børn har en naturlig trang til at gå på opdagelse i deres liv. De undres over det de ser, hører, mærker, smager, føler. Det er en lagring af indsamlet viden gennem alle de aktiviteter og daglige gøremål de møder i børnehaven og derhjemme.

Læring og leg hænger sammen. Læring og leg kendetegner, at barnet er aktivt, målrettet, tryk ved de gældende regler for adfærd, tilpas udfordret, intenst sansende i forhold til hvad der foregår,

interesseret og koncentreret. Læring er allestedsnærværende. Vi ser den i sanglegen, i den frie leg, i garderoben, ved spisebordet, på tur, ved kunstneriske aktiviteter, på toilettet, osv.

Barnet vil gennem sin tid i dagtilbuddet lære at blive selvhjulpen ved fx af- og påklædning. Det vil lære sin krop at kende og udvikle sin grov- og finmotorik gennem alle dagens aktiviteter. I Markblomsten bruger vi omgivelserne. Ved at løbe i sand, klatre i træer, grave huller, save brænde, lytte til fuglene, undersøge dyrespor osv. skærpes børnenes opmærksomhed og motorik.

Forudsætningen for at det unge og voksne menneske kan tænke og agere kreativt og innovativt er, at det som barn stimuleres til at udvikle en rig indre billedverden. Vi forsøger, særligt gennem fortælling og eventyr, at vise arketyperiske kvaliteter, som kan inspirere børnene til at bruge deres fantasi og danne deres egne billeder. Vi opfordrer børnene, uanset køn, til at deltage på lige fod i alle aktiviteter, så alle prøver rollerne som prinsesse, ridder eller heks.

Vi søger at udvikle barnets følelsesliv ved at understøtte det i at lytte til og udtrykke sig selv. Barnet udvikler sit sprog gennem samtale og fortælling, fri leg, sange, rim og remser. Barnet udvikler sine fysiske kompetencer gennem daglige gøremål som at tegne og male, feje, skrælle gulerødder, slæbe brænde. Op til årstidsfesterne deltager barnet i forberedelserne, hvor der fx til påskefesten skal sys kyllinger, og til lanternefesten skal laves lygter til levende lys. Barnet lærer ved at prøve, fejle og prøve igen, indtil det lykkes. Pædagogen skal støtte barnet i at komme igennem processen, såvel ved at lære det håndværket som ved at træne tålmodighed, ihærdighed og fordybelse.

Børnefællesskaber

Det er eksistentielt vigtigt, at barnet føler sig som en del af et fællesskab. Fra fødslen sker tilknytningen til forældrene og den nære familie. Når barnet begynder i Markblomsten, skal det føle sig som en del af fællesskabet dér. Basis herfor er, at barnet føler tryghed ved pædagogerne og at det føler sig set og anerkendt, som den det er.

Børnenes fællesskab udvikles gennem leg, fælles aktiviteter og en oplevelse af at være i og bidrage til fællesskabet. I legen lærer børnene deres egne grænser og behov at kende, de afprøver forskellige roller og lærer af hinanden. Igennem aktiviteter som sangleg, eventyr og årstidsfester får de en fælles fortælling, som bidrager til oplevelsen af at være del af fællesskabet. I de kunstneriske aktiviteter, intensiveres koncentrationen i børnegruppen, og der spredes sig en fin stemning der beriger det sociale liv i børnehaven.

Gennem disse aktiviteter lærer børnene desuden som gruppe at vente og at lytte til og lade sig inspirere af hinanden og pædagogerne. Alle hverdagens gentagne aktiviteter som måltider, af- og påklædning og ture ud af huset er med til at styrke oplevelsen af at være en gruppe, der venter på og tager hensyn til hinanden.

Børnefællesskaber findes på kryds og tværs i løbet af dagen. Det er ved fastlagte aktiviteter og under den frie leg. Børn har glæde af hinanden på tværs af alder og køn. De store børn hjælper de små og de små børn ser op til de store børn. Pædagogens opgave er at sikre, at alle børn er en del

af fællesskabet og at være opmærksom på, at det er muligt at tage del på forskellige måder. Der vil i mange børnegrupper være børn med særlige udfordringer og behov, det kan styrke de andre børns kompetencer i forhold til at rumme forskellighed.

De daglige strukturerede fælles aktiviteter i Markblomsten gør det naturligt, at alle deltager i og bidrager til fællesskabet. Det betyder, at det barn, der har svært ved at deltage i fx en maleaktivitet eller fælles gåtur, vil blive hjulpet til at komme ind i fællesskabet. Jo ældre barnet er, jo større forventninger kan pædagogerne have til, at barnet kan mærke og forholde sig til egne og andres behov og til, at det kan bidrage til fællesskabet.

Forældresamarbejde

I Markblomsten tilstræber vi, at barnet oplever, at der er sammenhæng mellem familien hjemme og fællesskabet i dagtilbuddet. En hjemlig stemning, med et tæt og tillidsfuldesamarbejde mellem forældrene og pædagogerne, er en del af det grundlag vores børnehave er baseret på. Barnet skal opleve, at de voksne gensidigt respekterer og viser imødekommenhed i forhold til hinanden, og en varm og glædelige tilgang er med til at præge børnene,

Forældrene yder et vigtigt bidrag ved deres hjælp til at vedligeholde hus og have på arbejdsdage og i hverdagen, ligesom de inviteres med til børnefødselsdage og nogle årstidsfester. Her møder forældrene ikke blot pædagogerne, men også hinanden og Markblomstens øvrige børn, så de kommer tættere på de mennesker og oplevelser, der er vigtige i deres barns hverdag. Disse arrangementer bidrager til at barnet oplever sammenhæng mellem familie og dagtilbud, og at forældrene føler medansvar for Markblomsten.

Forældresamarbejdet sker også i forældrebestyrelsen, på forældremøder og ved individuelle samtaler. Pædagogikken i Markblomsten bygger på vores pædagogiske grundlag og læreplan, og vi er åbne for at orientere om pædagogikken og drøfte den pædagogiske praksis.

I samtaler mellem forældre og pædagoger ved barnets optagelse og ved møder om barnets trivsel og udvikling sker en vigtig udveksling af erfaringer omkring barnet. Vi søger indsigt i og forståelse for barnets hjemlige forhold for at kunne hjælpe barnet og rådgive forældrene. Gennem samtale kan opnås større forståelse for barnets og fællesskabets behov. En tillidsfuld udveksling mellem forældre og pædagoger er en forudsætning for, at vi sammen kan skabe en tryk ramme omkring barnets liv i Markblomsten og derhjemme. Dette samarbejde er særligt vigtigt i perioder, hvor barnet af den ene eller anden grund er udsat og har brug for særlig omsorg.

Børn i udsatte positioner

Børn kan være fysisk, følelsesmæssigt og socialt udsatte. En forudsætning for at få øje på det udsatte barn er, at pædagogen hver dag ser og forholder sig individuelt til hvert enkelt barn. I Markblomsten bliver børn og forældre hver morgen mødt af en pædagog, som tager imod og siger

velkommen til en ny dag. I dette møde søger pædagogen at fornemme barnets tilstand, og så bruge den fornemmelse til at støtte barnet i løbet af dagen.

Gennem de daglige aktiviteter, iagttager vi hvornår og hvordan det enkelte barn er udfordret og støtter barnet ved at skabe rammer der tilgodeser disse udfordringer. Måske har barnet behov for at sidde ved siden af en voksen ved måltidet eller blive ledt ind i legen med en voksens hjælp.

Barnets leg afspejler det, som har gjort indtryk og lever i barnets følelsesliv. Derfor kan pædagogen ved at iagttage barnets leg se, hvad det er optaget af, og om det er fastlåst i noget, som det skal have hjælp til at forløse. Fx kan det meget urolige barn inviteres med til at ordne have, stable brænde eller lave bål, mens det utrygge barn kan støttes ved, at pædagogerne skaber overskuelige rammer med en-til-en kontakt, fx omkring borddækning, hvor barnet i begyndelsen hjælper en voksen og senere kan dække bord med et andet barn.

Det er vigtigt at pleje tilknytningen mellem det udsatte barn og en voksen, som det særligt holder af. Det skaber grundlag for, at barnet senere kan åbne sig mod flere relationer. Ligeledes er samarbejde med forældre særligt vigtigt, når det udsatte barns udvikling skal understøttes. Derfor søger vi at inddrage dem og lytte til deres erfaringer og ideer i forhold til barnets vanskeligheder.

På personalemøder, hvor vi evaluerer vores pædagogiske praksis, inddrager vi både pædagogers og forældres observationer af barnet. Er der tale om mere vedvarende problemer, så vil vi i samråd med forældrene kontakte psykologer, sprogkonsulenter eller andre relevante fagpersoner.

Overgange

Opstart i Markblomsten - Når et barn begynder i Markblomsten, vil der være en samtale med forældrene og kontaktpædagogen. Her fortæller forældrene om deres barn, og der laves praktiske aftaler om, hvordan den første tid forløber, indtil barnet kan være alene i børnehaven.

I barnets første tid arbejder de voksne med at skabe en relation til barnet, så det føler sig trygt og velkommen hos os. Målet er, at forældrene trygt kan overdrage ansvaret for deres barn til pædagogerne.

Overgang til børnehaveklasse/skole - I børnehaven Markblomsten har vi ældstebørnsgruppe, for at understøtte overgangen til skolen. Vi har særskilte aktiviteter til denne gruppe, der bygger på samarbejde, selvstændighed, hjælpsomhed, rolleleg, drama, kreativitet, motoriske færdigheder, og at kunne indgå i fællesaktiviteter på forskellige præmisser. P.t. forløber disse aktiviteter over 2 ugedage fra september til sommerferie, så der både er plads til fordybelse i indendørs aktiviteter og udflugter ud af huset. Vores kendskab til børnegruppen og tilrettelæggelse af læringsmiljøet vil have fokus på at understøtte det enkelte barns modning bedst muligt.

I november/december afholder vi samtaler med forældrene, hvor vi taler om barnets udvikling og skoleparathed. Er der behov for opfølgende samtaler, afholdes de efter jul.

Inddragelse af lokalsamfundet – Vi bruger True skov flere gange om ugen. Her møder vi ofte skolebørn eller børn fra andre institutioner der også er på tur. Når børn skal starte i børnehaven, inviterer vi deres dagpleje eller vuggestue på besøg. Vi er en gang om året på høsttur for at høste korn og opleve livet på landet. Til pinse tager vi bybussen ud og oplever nærmiljøets muligheder for vandring og leg.

September 2022